

تنها ۱۰ درصد از فرارهای مالیاتی وصول می شود

کامران زارعی کارشناس اقتصادی

فرار مالیاتی به معنای اقدام عمدی یک شخص حقیقی یا حقوقی برای کاهش یا عدم پرداخت مالیات‌های قانونی است. این رفتار معمولاً با ارائه اطلاعات نادرست، پنهان‌سازی درآمد، یا سوءاستفاده از قوانین مالیاتی صورت می‌گیرد و از نظر حقوقی تخلف محسوب می‌شود.

فرار مالیاتی را می‌توان به انواع مختلفی تقسیم کرد، از جمله:

- فرار مالیاتی در عملکرد فردی که شامل عدم اظهار درآمد (پنهان کردن بخشی از درآمد یا ارائه گزارش‌های نادرست و استفاده از درآمد نقدی برای جلوگیری از

- ثبت تراکنش‌ها)
- فرار مالیاتی در عملکرد اشخاص حقوقی که شامل دستکاری حساب‌ها و... می‌باشد.

- فرار مالیاتی در معاملات بین‌المللی که شامل قیمت‌گذاری انتقالی (تعیین قیمت‌های غیرواقعی بین شرکت‌های مرتبط در کشورهای مختلف برای کاهش بار مالیاتی) و ثبت شرکت در کشورهای بدون مالیات یا مالیات پایین (بهره‌برداری از خلأهای قانونی بین‌المللی) می‌شود.

- فرار مالیاتی در مالیات‌های غیرمستقیم که شامل پرداخت نکردن مالیات بر ارزش افزوده (VAT) و ارائه گزارش‌های نادرست در مورد میزان فروش می‌شود. عدم ارسال اظهارنامه مالیاتی عملکرد، عدم ارسال اظهارنامه مالیات بر ارزش افزوده، عدم ارسال اظهارنامه مالیات بر درآمد اجاره، عدم ارسال اظهارنامه ارث، عدم ارسال اظهارنامه شرکت‌های منحل‌شده، عدم تسلیم فهرست مالیات حقوق و دستمزد، کتمان درآمد، عدم پرداخت حق تمیر مالیاتی، مدیران تصفیه در مورد تقسیم دارایی‌ها، عدم پلمپ دفاتر قانونی، عدم پرداخت مالیات سکه، عدم صدور صورت‌حساب،

عدم ارسال صورت معاملات فصلی، جرایم مالیات بر ارزش افزوده و... جزو جرایم مالیاتی هستند که قانون‌گذار برای آنها مجازات‌های سنگین و غیرقابل بخشش جهت جلوگیری از فرارهای مالیاتی وضع نموده است.

مبارزه با فرار مالیاتی یکی از شاخص‌های مهم سنجش عملکردی نظام مالیات ستانی می‌باشد. اما متأسفانه به دلیل عدم وجود اطلاعات و آمارهای رسمی قابل استناد در طول دو دهه گذشته نمی‌توان روند مبارزه با فرار مالیاتی و میزان وصول مالیات از این محل را ترسیم کرد. با این حال آمارهای برآوردی سال‌های اخیر نشان می‌دهد که میزان فرار مالیاتی در کشور رقم قابل توجهی می‌باشد به‌صورتی که رقم فرار مالیاتی در سال ۱۴۰۰ برابر با ۱۰۰ هزار میلیارد تومان معادل ۳۲٫۸ درصد درآمد‌های مالیاتی آن سال می‌باشد و این نسبت در

سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب به ۳۱٫۹ درصد و ۱۷٫۲ درصد رسیده است.

میزان وصولی از محل فرار مالیاتی حدوداً ۱۰ درصد رقم کل فرارهای مالیاتی می‌باشد به‌صورتی که در سال ۱۴۰۲ از ۱۴۰ هزار میلیارد تومان فرار مالیاتی، سازمان امور مالیاتی ۱۴ هزار میلیارد تومان را کشف و وصول نموده است.

سازمان امور مالیاتی میزان وصولی از محل فرار مالیاتی را با استفاده از شاخص قبوض مالیاتی مربوط به جرایم موضوع ماده ۱۹۲ قانون مالیات‌های مستقیم که به جرایم مربوط به درآمد‌های کتمان شده، فعالیت‌های کتمان شده و همچنین هزینه‌های غیر واقعی ابراز شده توسط مؤدیان می‌باشد و جریمه‌ای که برای فرار مالیاتی به آن تعلق می‌گیرد محاسبه و اعلام می‌کند.

نکته حائز اهمیت آن است که فرارهای مالیاتی را در هیچ کشوری نمی‌توان به

سال	درآمد مالیاتی (همت)	برآورد فرار مالیاتی (همت)	نسبت فرار به درآمد مالیاتی
۱۴۰۰	۳۰۵	۱۰۰	۳۲٫۸٪
۱۴۰۱	۴۷۲	۱۵۰	۳۱٫۹٪
۱۴۰۲	۸۱۰	۱۴۰	۱۷٫۲٪

اطلاعات مالی، پولی و اعتباری، معاملاتی، سرمایه‌ای و ملکی اشخاص حقیقی و حقوقی در سازمان امور مالیاتی کشور در صلاحیه قانون مالیاتی‌های مستقیم در سال ۱۳۹۴ به قوانین اضافه شد اما تکمیل این پایگاه داده‌ای با چندین سال تأخیر از سال ۱۴۰۲ به مرحله‌ای رسیده است که سازمان امور مالیاتی می‌تواند از آن استفاده کند و یکی از دلایل کاهش نسبت فرار مالیاتی به درآمد‌های مالیاتی در سال‌های اخیر مربوط به موضوع می‌شود. یکی از اقدام‌های مثبت سازمان امور مالیاتی در سال‌های اخیر فرهنگ‌سازی مالیاتی در جامعه بوده است که منجر به رشد چشمگیر گزارش‌های سوت زنی از فرارهای مالیاتی در بخش‌های مختلف اقتصادی کشور توسط مردم با فراهم بودن بسترهای مختلف ارائه این گزارشات است که سازمان با ثبت و پیگیری این گزارشات توانسته است تعداد قابل توجهی مودی و فرار مالیاتی را شناسایی کند. به‌عنوان مثال تعداد گزارشات فرار مالیاتی ثبت شده از طریق مرکز ارتباط مردمی ۱۵۲۶ سازمان امور مالیاتی در سال ۱۴۰۳ برابر با ۳۰ هزار تماس بوده است.

جلوگیری از فرار مالیاتی با حسابرسی سیستمی

امیر مرادی اصل، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با ایران اظهار کرد: یکی از مشکلات اساسی در کشور ما، بحث فرار مالیاتی و عدم پرداخت مالیات به‌طور شفاف است. در حال حاضر، بسیاری از افراد به‌ویژه کسانی که درآمد‌های بالاتر دارند، از پرداخت مالیات خودداری می‌کنند، در حالی که کارگران و کارمندان با درآمد پایین به‌طور مرتب مالیات خود را پرداخت می‌کنند. این نابرابری در پرداخت مالیات‌ها موجب نارضایتی مردم می‌شود و به‌طور کلی، سیستم مالیاتی کشور را به چالش می‌کشد.

وی در ادامه به مزایای سیستم پرداخت آنلاین مالیات اشاره کرد و گفت: اگر پرداخت مالیات‌ها به‌صورت سیستمی و آنلاین انجام شود، شفافیت بیشتری ایجاد می‌شود. در این صورت، مشخص خواهد شد که چه کسانی چقدر درآمد دارند و چقدر مالیات پرداخت می‌کنند. این شفافیت در نهایت منجر به ایجاد عدالت خواهد شد. زمانی که مردم بدانند که همه به‌طور عادلانه و برابر مالیات می‌دهند، انگیزه بیشتری برای پرداخت مالیات خواهند داشت.

مرادی اصل با تأکید بر لزوم اصلاحات در سیستم مالیاتی کشور ادامه داد: این سیستم باید به‌گونه‌ای طراحی شود که افراد نتوانند به‌راحتی از پرداخت مالیات فرار کنند. به عبارت دیگر، با ایجاد یک سیستم شفاف و بدون دخالت‌های فردی، همه افراد موظف به پرداخت مالیات

عادلان در پرداخت مالیات‌ها به‌طور کامل برقرار شود. مرادی اصل همچنین به تأثیر این سیستم بر رفتار مردم اشاره کرد و گفت: یکی از نکات مهم این است که اگر مردم ببینند کسانی که باید مالیات بیشتری بپردازند، واقعا مالیات خود را پرداخت می‌کنند، انگیزه آنها برای پرداخت مالیات بیشتر می‌شود. این موضوع می‌تواند به کاهش نارضایتی مردم از سیستم مالیاتی کمک کند و در نهایت باعث ایجاد اعتماد بیشتر در جامعه نسبت به نظام مالیاتی کشور شود.

وی در پایان سخنان خود تأکید کرد: در نهایت، اگر سیستم مالیاتی کشور به‌صورت سیستمی و آنلاین اجرا شود، این نه تنها به کاهش فرار مالیاتی کمک می‌کند، بلکه به عدالت اجتماعی نیز کمک خواهد کرد. مردم باید احساس کنند که همه افراد به‌طور برابر و عادلانه مالیات می‌دهند تا بتوانند در کنار هم از خدمات عمومی بهره‌مند شوند.

مالیات بر سوداگری گامی مهم در اصلاح نظام مالیاتی کشور است

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، در جریان بررسی ایرادات شورای نگهبان به طرح مالیات بر سوداگری، این قانون را اقدامی مؤثر در جهت اصلاح ساختار مالیاتی کشور دانست.

فعالیت‌های غیرمولد که اقتصاد ایران هم درگیر آن است، از جمله در خرید و فروش برخی از دارایی‌ها مثل طلا، ارز و حتی املاک مسکونی، پیشگیری کند. وی افزود: ما در نظام اقتصادی ایران پایه‌های مالیاتی شناخته شده‌ای داریم، مثلاً مالیات بر درآمد اعم از اشخاص حقیقی، حقوقی، حقوق و سود شرکت‌های دولتی یا مالیات اصناف و مالیات بر ارزش افزوده که عمدتاً در قالب مالیات بر ارزش افزوده تبلور پیدا کرده است. همچنین مالیات بر دارایی را داریم که عمدتاً در نقل و انتقال ثروت تبلور پیدا کرده، اما پایه مالیاتی که به‌طور مشخص پیشگیری کند از عملیات

سفته‌بازی، به‌صورت مستقل نداریم. حسینی گفت: قانون مالیات بر سفته بازی و سوداگری از دو بخش عمده تشکیل شده که یک بخش آن برمی‌گردد به بسترهای اجرایی که به‌طور کلی به نظام مالی اقتصاد ایران کمک می‌کند، اما بخش عمده این قانون برمی‌گردد به معرفی پایه جدید مالیاتی که این پایه جدید مالیاتی در واقع معطوف به عایدی نقل و انتقال دارایی است. رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی متذکر شد: در مجلس قبل وقت قابل توجهی صرف این قانون شد و در نهایت به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان ایراداتی را به آن گرفت. از طرفی تغییر مجلس و تغییر دولت را داشتیم و اگر پایه جدید مالیاتی تعریف می‌شد، هیچ‌کدام از این دو به نوعی اشراف نداشتند. مادر این زمینه با وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزیر وقت و دولت به گفت‌وگو نشستیم و بارها

سید شمس‌الدین حسینی در جریان بررسی ایرادات شورای نگهبان به طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی، اظهار کرد: وقتی ما از نظام مالیاتی صحبت می‌کنیم، در واقع نظام مالیاتی مجموعه‌ای از پایه‌های مالیاتی، نرخ‌ها و نظام اجرایی مالیاتی است. قطعاً ما انتظاراتی از نظام یا سیستم مالیاتی داریم. وی ادامه داد: از یک طرف نظام مالیاتی یا سیستم مالیاتی را ابزاری برای کسب درآمد دولت در نظر می‌گیریم و معتقدیم که اگر نظام مالیاتی درست مستقر شود، بهترین درآمد و منابع برای دولت است و اکثر قریب به اتفاق کشورها، اصلی‌ترین پایه درآمدی‌شان مالیات است.

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی تصریح کرد: از طرفی، نظام مالیاتی یکی از کارکردهایش باید بازتوزیع ثروت و درآمد باشد که برمی‌گردد به اینکه سیستم مالیاتی به چه ترتیبی مستقر بشود و طبعاً یکی از کارهایی که نظام مالیاتی انجام می‌دهد، نقش تنظیمی در اقتصاد است. یعنی نظام مالیاتی باید از فعالیت‌های مولد حمایت کند و احیاناً از برخی از فعالیت‌ها که سبب ناعطیمانی، بی‌ثباتی و انحراف به منابع و بخش‌های که غیر مولد هستند، جلوگیری کند.

حسینی ادامه داد: به همین دلیل برخی از پایه‌های مالیاتی نقش برجسته‌ای در این زمینه بازی می‌کنند که مالیات بر سفته بازی و سوداگری از جمله ابزارهای اقتصادی و بخش نظام مالیاتی است که در هدایت منابع به سمت فعالیت‌های مولد و پیشگیری از انحراف منابع به سمت

شناسایی فرار مالیاتی ۲۸۰۰ میلیارد ریالی از یک فعال

فروش فرآورده‌های گوشتی در فارس

متعلقه با رعایت موازین قانونی، از طریق اداره کل امور مالیاتی استان فارس در حال انجام و پیگیری است. وی در پایان گفت: عموم مردم می‌توانند گزارشات تخلفات مالیاتی را از طریق مرکز ارتباط مردمی این اداره کل با شماره تماس ۱۵۲۶ اعلام و یا تخلف مذکور را از طریق سامانه سوت‌زنی در درگاه سازمان امور مالیاتی کشور به نشانی www.intamedia.ir ثبت کنند.

یعنی کمتر از ۴ درصد فروش واقعی ایشان بوده است. مدیرکل امور مالیاتی فارس درخصوص میزان مالیات و جرایم متعلقه این واحد افزود: مستندات و ترازهای مالی مؤدی در دست رسیدگی است که پیش‌بینی می‌شود مالیات قابل مطالبه آن از محل مالیات عملکرد، ارزش افزوده و جریمه کتمان بالغ بر ۹۷۰ میلیارد ریال شود.

منتظری بیان کرد: اقدام‌ها لازم در راستای وصول مالیات

محل فعالیت مودی که در زمینه فروش انواع فرآورده‌های گوشتی فعالیت دارد و حسب بررسی مستندات به‌دست آمده از عملیات بازرسی شامل دفتر اداری و انبار و بررسی اسناد و مدارک و تلخیص این اطلاعات، بالغ بر ۷۸۰۰ میلیارد ریال کتمان درآمد فروش در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ شناسایی شد. وی افزود: طبق بررسی سامانه‌های مالیاتی، فروش ابرازی مؤدی بابت سال‌های فوق‌الذکر حدود ۳۰۰ میلیارد ریال

مدیرکل امور مالیاتی فارس از شناسایی فرار مالیاتی یک شخص حقوقی در زمینه فروش انواع فرآورده‌های گوشتی در استان فارس خبر داد و گفت: با بازرسی از محل فعالیت مؤدی و بررسی اسناد و مدارک، در مجموع مبلغ ۷۸۰۰ میلیارد ریال فروش انواع فرآورده‌های گوشتی در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ شناسایی شد. حمیدرضا منتظری گفت: پس از اجرای عملیات بازرسی مالیاتی موضوع ماده (۱۸۱) قانون مالیات‌های مستقیم از